

Laták István:

Mi az oka a tanulási kedv lanyhulásának

Nem mindennapi értekezlet folyt le március elején a szuboticei magyarnyelvű tanítóképzőben.

Az értekezlet a tanítóképző növendékei félévi tanulmányi eredményének értékelése kapcsán jön létre. Ugyanis a tanítóképző iskolatanácsa a múlt hónapban elemzés alá vette a félév végén fölmutatott eredményeket, s megállapította, hogy a diákok szorgalma nagyot hanyatlott az előző évekhez viszonyítva, különösen a felsőbb osztályokban. Amíg a tavalyi eredményekkel a szuboticei tanítóképző egyik legjobb iskolája volt ennek a nagy diákvárosnak, addig az idei félévi számadás az átlagosnál jóval kisebbértékű teljesítményeket összegzett.

Nem ritka jelenség iskoláinkban a megcsappant tanulási kedv. A középiskolák felsőbb osztályaiban az egykori kitűnő alsós diákok a szürke közepesek közé kerülnek, olykor pedig a ketteseket gyűjtő rossz tanulók sorát szaporítják. Ez a jelenség most igen szembetűnővé vált a szuboticei tanítóképzőben is. Az iskolatanács félévzáró ülésén fölvetődött a kérdés: mi lehet ennek az oka?

A tanács egyes tagjai úgy vélték, hogy egy szűkebb bizottság nem alkalmas ennek a dolognak beható megtárgyalására. Annál inkább nem, mivel az iskolatanácsban a törvényes előírások szerint csak egy diák képviseli a növendékeket. Javasolták, hogy az iskolatanács néhány nem tanár tagja vegyen részt az iskolai ifjúság szervezetének gyűlésén, s ott tudakozódják a tanulók véleménye felől a gyönge eredményeket okozó tények megvilágítására.

A tanácsülés után hamarosan meg is történt az ifjúságnak ez a gyűlése. Utána az iskolatanács szélesebbkörű megbeszélést hozott össze, amelyen már a tanácsstagokon kívül résztvett az iskola ifjúsági szervezetének teljes vezetősége, a tanítóképző egész tanári kara, a szuboticei diákinternátus nevelői kara és az internátusi igazgatóbizottság néhány tagja, mivelhogy a városi internátusban elhelyezett növendékek túlnyomó része a tanítóképző tanulója.

Ezek a testületek külön-külön már mind foglalkoztak a tanulmányi eredmények kérdésével és a diákok életét érintő sok más kérdéssel is.

Szuboticán ez volt az első ilyen kiszélesített iskolavezetőségi tanácskozás, amely — ha mindent megoldó javaslatokat nem is tudott elfogadtatni — sokoldalú megvilágítással érthetőbbé tette a megoldásra váró és sokszor egészen meghökkentő problémákat. Ilyen problémák pedig vannak és nehéz napok elé állítják nem ritkán a tanulókat, de a tanárokat is.

Elgondolkodásra készítő dolgok például ezek: diák és diák között nem mindenben egészséges a viszony a diák és tanár közötti viszony viszont talán még bonyolultabb. Az iskolareform kérdése is erősen felöltik gyakorlati vonalon. Ugyanis az új munkamódszerek bevezetése már megtörtént, de a régi tananyag és az óraszámok csökkentése nélkül. Ez sokban nagyobb megterhelést jelent az előbbi állapothoz képest, habár egyes szaktanárok erőfeszítéseket tesznek, hogy a leadott anyag sűrítésével és egyszerűsítésével enyhítsenek a tanulók megterhelésén.

A szemináriumi munka önállóságra nevel, a csoportos készülés kollektív szellem növelését serkenti, de ha egyes tanárok nem adnak kellő útbaigazítást az önálló munkavégzésre, s a célkitűzés keresésében segítség nélkül hagyják a diákokat, meglesz-e a kívánt eredmény?

Fontos a zenének, rajznak, a testnevelésnek külön gyakorlása a délutáni szabadidőben, de a többi csoportos és önképzőkori munka mellett ezek minden idejét elveszik a növendékeknek, s nem nyílik alkalma szórakozásra, üdítő sétákra. Ezért aztán a kimerült tanulóknál lábrakap bizonyos nemtörődömség, közömbösség vagy munkakedvhiány, s a büntetésként mért kettesek sem serkentik már őket. Különbözők is kérdés, hogy a rossz jegyekből való rettegés célravezető eszköz-e a szorgalom emelésében. Háttha a lelkesítés, biztatás, esetleg néha dicséret is közelebb viszi a helyes megoldáshoz.

Nagy problémát képez az egyes tanárok nézetei közötti különbség is, szögezte le nem egy fölszólaló. Ahogy fegyelmi kérdésekre, tanulmányi előrehaladásra, és az iskolán kívüli munkára tekintenek, az az egyes tanároknál nagyon különböző. Egyes tanárok olyan véleményt is megkockáztatnak, hogy „reform ide, reform oda, úgylis csak a tanárnak lesz könnyebb, a diáknak meg nehezebb”.

Az új hatósági rendelkezések szerint a sok kettessel sujtott diák nem távolítható el iskolai félévkor az intézetből. A diákok véleménye szerint ez is hozzájárult ahhoz, hogy könnyelműbben fogadják egyesek a rossz jegyeket.

A növendékek nem mindig elég őszinték. Nem kérdeznak elég bátran. Miben keresendő ennek az oka?

Elfordult, hogy az újra kérdező diák kettést kapott a tanártól. Holott a kitartó kérdésért dicséret, ösztönzés, bizalom megnyilvánulása lett volna a megfelelő jutalom. Egyes tanárok még mindig alárendelt személynek tekintik a tanulókat, s nem ifjabb munkatársnak. Ha a diákok egyike-másika némely fórum előtt megmondja véleményét, egyes tanárok keresik, hogy ki is volt a bíráló, s esetleg az illető köszönését sem fogadják többé. Másrészt akadnak diákok, akik az őket köszöntő tanárnak a köszönését nem fogadják. Sőt csúfnéveket osztogatnak nekik és tiszteletlenül kifigurázzák őket lépten-nyomon.

Biztos, hogy a taneszközök elégtelensége, az anyagokban való szűkösség is akadályokat képez olykor az oktatásban, de erre sem lehet mindent rákenni. Mint némely tanár vagy diák teszi, mert egyes szaktanárok igenis nagyszerű kiutakat találnak ilyen helyzetekben is.

Sok szó esett az általános fegyelem, a munkafegyelem és az erkölcsi élet több kérdéséről. Egyik fölszólaló tanár teljes súlyával vetette föl a nehéz kérdést: anyagilag ellátatlan illetve függő helyzetű diák folytathat-e szerelmi életet? A válaszok sok tekintetben csak kitérőek voltak.

Habár senki sem volt a régi zárkaszerű internátusi rendszer visszaállítása mellett, mégis kérdések hangzottak el: nem túlozzák-e el egyes növendékek az éjjeli kimaradozást akár az internátusban, akár privát elhelyezésben laknak?

Beszélték még az internátus minden estefelé ismétlődő világítási zavaráiról, de, sajnos, ez általános szuboticaí jelenség. Akkor pislog mindig a vilány, amikor estefelé legnagyobb lendülettel tudna tanulni az ebédjét megemésztejt és a délelőtti fáradtságtól már megpihent ifjúság. Általában nem elég alkalom nyílik az internátusban az elmélyülő munkára, mégis a bentlakók jobb eredményeket mutatnak föl, mint a kint elhelyezett tanulók.

A tanítóképzőbe sok falusi származású gyerek jár. Előfordul ezért itt-ott egyes gyerekek vidékiek kispolgári uraskodása is. Némelyek a negyedik, ötödik osztályban szenvedve, nehéz szívvel készülnek vissza a falusi életbe, ahonnan jöttek, s ahol kevesebb a szórakozási lehetőség; pedig az átalakulás jelenségeitől pezsgő falusi élet már nem a régi taposó malmot ígéri az iskolázásról hazatérő szellemi munkásnak.

Több bizalom kell a szertárak és taneszköz-raktárak kezelésénél a diákok iránt, s be kell vonni őket a rendbentartás közös munkájába, habár itt-ott lopások történtek a munkák kapcsán, mégis ezen a téren szintén több önállóság szükséges a tanulóknál.

Nyitva maradt mindvégig a kérdés: hogyan győzhetni le az elharapódzott közönyt, hogyan lehet fokozni a megcsappant munkakedvet? Van-e kilátás a fölsimert fásultság megszüntetésére?

Végezetül több hozzászólás alapján leszögezték, hogy az ifjúságnak ugyan-csak szüksége van szórakozásra, mert aki rendszeresen tanul, többet dolgozik, mint a napi nyolc óráján át foglalkoztatott felnőtt dolgozó, és mivel új társadalmunknak az örömeiket ismerő, munkáját szívesen és pihenten végző emberekre van szüksége. Harc is folyik mindet élet-szakaszon a kultúrált és érdemes szórakoztatások bevezetésére. De milyen mértékig terjedjen a diákok szórakozása, mikor egyeseknél a fölsőbb osztályokban valóságos habzsolása folyik a szórakozásoknak?

Az ifjúsági szervezetnek sokkal hatékonyabb tevékenységet kell kifejtenie ebben az olyannyira fontos iskolában. Az osztályközösségek és az egész ifjúság tárgyalják meg behatóan a fölvetődött és égető kérdéseket, és vonjanak le belőle hasznos tanulságokat. De a tanárok egy része is alaposan elgondolkodhat a tárgyalt eseteken.

Az iskolabizottság és a tantestület tartson szorosabb kapcsolatot az internátusi nevelőkkel, mert egyes közös föllépésük már eddig is hasznosnak és gyorsan célravezetőnek mutatkozott. S az iskola igazgatási szervei a tantestülettel egyetemben, az ifjúsági szervezettől is támogatva, sürgesse az iskolareformban a *könnyítéseket* is.

Nem utolsó sorban fontos a társadalmi és erkölcsi nevelésre, ha az intézményben az osztályfőnöki órákra több súlyt helyeznek, annál is inkább, mert egyes osztályfőnökök olykor el is hanyagolják ezt a nagyon fontos nevelési alkalmat.

A több mint három és fél órás, kiszélesített tanácskozás sok fölszólalásával új iskolarendszerünk munkájára élénk fényt vetett, az átmeneti szakasz sok nehézségét fölvetette, s elősegíti majd egy csomó fogyatékosság megszüntetését ebben az igen fontos szerepet játszó tanintézetben.